

Clements Simon utazása hazánkban 1715-ben.

Irta: Krepf Lajos

Történeti Szemle X.évf. 1921. 1-4 f. p.121-123.

Buda három részből áll - így szól a leírás. - Ezek egyike, a fő rész, egy meredek sziklás magaslaton van és egy jó fél mérföld hosszú és egy negyed mérföldnél valamivel keskenyebb. A nyugoti végén van négy utcája, de a keleti végén két utcára szűkül össze és a legvégén csak egyetlen egy bő utcája van, mely a kastélyba vezet, melyet a vársótól erős, magas fal választ el. Átkelve egy tágas udvaren vagy fegyvertéren /place of arms/ egy második falhoz jutunk, széles árokkal. Egy második ilyen udvar pedig egy harmadik falhoz vezet, amelyben a kastély legbensőbb lakosztálya van /ye inmost apartment/ elhelyezve. Ezelőtt magyar királyok székhelye volt, de jelenleg csak impozáns /stately/ épületeknek romjai és tulságosan erős falak láthatók. A város két fallal, némely helyen hárommal is, van bekerítve, melyek bámulatos vastagságuk és az egész város oly erősen van megvédve a természettől és mesterséges módon, hogy az egész helyet egy nagy erősnégnek lehet tekinteni, de egy magas hegy tulszárnyalja, melynek tetején egy régi erőd van romokban egy ágyulövésnyire Budaváranak keleti végétől. A lemenet a vizivárosba igen meredek; e városrész a Duna mellett terül el egy mérföldnyire és hosszú kerülőben fallal van bekerítve, mely a Dunától a felső-városig terjed. A ráczváros a völgyet foglalja el és a hegyoldalt a keleti oldalon; talán valami 1500 vagy 2000 nyomorult, sárral tapasztott és szalmával fődött vískóból áll, de oly sűrű a lakossága, hogy mint mondják 20,000 lélekre rug, kik közt van néhány vagyonos ember is. A ráczok mindig elkülönítve élnek a magyaroktól és németektől és két vagy három család lakik egy-egy ilyen házikóban, hogy zavaros időben mindig készen legyenek kihurcolkodni. Van még egy negyedik város is, Pest, a folyam tulsó oldalán, melylyel egy röpülő-hidon közlekednek. Két hosszú hajó vagy bárka össze van kötve, melyekenegy mintegy 50 láb széles

és ugyanolyan hosszú padozat van elhelyezve, melyen egyszerre 300 vagy 400 embert lehet átszállítani. Ez az alkotmány egy legalább is 200 öl hosszú vastag kötéllel egy horgonyhoz van erősítve és az áram ereje, két kormányrud segítségével, a hidat áttereli a folyó egyik partjától a másikra minden evezés nélkül. Pest talán egy mérföld hosszú és ugyanolyan széles és magas fallal van bekerítve.

Budát a török 1529-ben elfoglalta és azután valami nyolcz ízben ostromolták, de sikertelenül, míg végre a szövetséges keresztény hadsereg visszafoglalta azt 1686-ban igen erélyes ostrom és elhatározott védelem után, mely 12 hetig tartott s melynek folyamában egy templom kivételével majdnem minden épület~~ek~~ elpusztult és majdnem az egész őrséget és lakosságot kardélre hányták. Az épületek közül sokat kijavítottak, de csak keveset fejeztek be egészen, úgy hogy a felső városban csak valami 180-ról lehet azt állítani, hogy lakik valaki bennük. Az erődítmények, a külső fal kivételével, romokban maradtak azóta a mostan folyó /1715/ évig, midőn a jelenlegi kormányzó, Regal tábornok parancsot kapott, hogy az egészet befejeztesse és azért most teljes erélyvel folytattatja a munkálatokat. A városban nincsen jó víz, s azért a Dunából és némi távolságban található forrásokból fődözik a szükségletet. Vannak itt meleg fürdők, melyeknek legkiválóbbját Császárfürdőnek hívják és a nyugati végén fekszik. Több szakaszra van osztva, melyekben különböző fokú a hőség, különben a berendezés és búz épp olyanok mint nálunk Angliában, de a hőség valamivel nagyobb. Mintegy nyíllövésre a Császárfürdőtől és épp oly távolságra a Dunától van egy nagy tócsa /pond/ a sziklák tövében, mely bő mennyiségben szolgáltatja a vizet, mely egy négy pár kövel dolgozó malmot hajt. A víz sohasem fagy meg, meg a malomnál sem. Ezen fürdőnek átellenében van két sziget, mindkettejük hóforrásokkal. Utazónk ezután leírja a hegyeket, szólókat s megemlíti, hogy kedvező évadokban jóminőségű vörösbor terem itt, mely nagyon emlékeztet a bordeauxi borra /Ye French clarit/ és melynek akóját /körülbelül 15 gallonját/ 3, 4 egész 5 forintért lehet vásárolni, de az utolsó esztendőben a szüret oly rossz volt, hogy utazónk alig tudott ivásra alkalmas bort találni. A folyam tulsó oldala egy rengeteg nagy, száraz lapálynak képezi határát; de Pest kivételével kevés ház van rajta

és csak egyetlen kis falu; különben alig lehet látni valahol egy cserjét, fát vagy épületet. A Duna Budánél igen mély és egy jó negyedmértöld széles; több nagy lakott sziget van a folyam mentében, fölül is, alul is. Több török mecset áll még mináretjeikkel az alsóvársóban és Pesten. Szerző ezután megmagyarázza, hogy mi az a mináret és milyen, és hozzá teszi, hogy nagyon hasonlít a londoni "Monument"-re /mely, mint tudjuk, az 1666-iki borzasztó tűzvész emlékére épült/ Összesen 18 napig maradt szerzőnk Budán, hol lovakat vásárolt az utnak folytatására. .